

Роль виробничої інфраструктури у сучасному світі носить дуальний характер. З одного боку її можна розглядати як певного роду «вторинний» елемент економічної надбудови (на відміну від базису, за її відсутності може відбуватися суспільне виробництво і задоволення суспільних потреб), а з іншого – вона виступає первинною передумовою, певною платформою вискоєфективного функціонування суспільного виробництва (наявність елементів виробничої інфраструктури підвищує результативність та продуктивність основного виробництва, розширює його просторові межі, а її випереджаючий розвиток – визначає загальний вектор змін суспільного виробництва стимулюючи перехід до нових технологічних укладів).

Інфраструктурне облаштування економіки країни з одного боку залежить від темпів модернізації, а з іншого – саме виступає постачальником економічного зростання [1]. Розвиток елементів виробничої інфраструктури, їх додаткове фінансування та інвестування, особливого значення набуває у періоди економічного падіння, що і характерно для нашої країни загалом та її окремих регіонів сьогодні. Такі заходи, окрім безпосереднього позитивного впливу на зростання ВВП, гарантують його доповнення опосередкованими ефектами – створення нових робочих місць, що забезпечує формування додаткових факторних доходів населення даних регіонів, прирощення надходжень до бюджету, зниження рівня безробіття та скорочення державних витрат на фінансування трансферт. Вказані ефекти створюють агрегований пролонгований вплив на приріст сукупного попиту на ринку благ, забезпечуючи подальший приріст ВВП.

Історичний досвід яскраво демонструє, що інвестування у розвиток об'єктів виробничої інфраструктури спричиняє мультиплікативні ефекти у суміжних галузях виступаючи стимулом до економічного піднесення, що характерно для великих економічних циклів. У цьому сенсі стимулювання прискореного інноваційного розвитку елементів виробничої інфраструктури створює ефект точок біфуркації, спроможних забезпечити довгостроковий приріст ВВП.

На сучасному етапі, коли на більшості територій України елементи виробничої інфраструктури зазнали значних руйнувань, а подекуди – були знищені повністю, виникає необхідність їх комплексного відновлення. Такий стан слід розглядати як етап нових можливостей для формування виробничої інфраструктури принципово іншого типу, що спирається на технології останніх технологічних укладів, гарантує високу соціально-економічну ефективність при збереженні довгострокової екологічної рівноваги.

Список використаних джерел

1. Дітер Б. Інфраструктура як інструмент політики національного та регіонального розвитку Європейського Союзу та України // Україна на шляху до Європи. За редакцією Л.Хоффмана, Ф.Мьюллерс – К.: Видавництво «Фенікс». – 2001. – С. 106-131.
2. Інфраструктура регіонів України. Пріоритети модернізації. Аналітичне дослідження// ГО «Поліський фонд міжнародних та регіональних досліджень», Фонд імені Фрідріха Еберта. – Київ, 2017. – 108 с.
3. Инфраструктурное и региональное развитие: теоретические аспекты и практические вопросы. Шкарлет С., Иванова Н., Попело О., Дубина М., Жук Е. – Исследования прикладной экономики, 2020.

Мініна О. В., кандидат економічних наук, доцент

Національний університет «Чернігівська політехніка» (м. Чернігів, Україна)

РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ВИКЛИКІВ: РЕГІОНАЛЬНИЙ ВИМІР

Сучасні події у світі демонструють стрімкі тектонічні зсуви в бік тотальної перебудови світового устрою. Глобальна економіка стоїть на порозі світової рецесії, і цьому є цілий ряд причин. В першу чергу, це тривала пандемія, що спричинила уповільнення, а подекуди і призупинення економічного зростання, тимчасові перебої в роботі цілих сфер економіки. Це, в свою чергу, підштовхнуло провідні країни до “залиття” своїх економік “дешевими”

грошима. Як наслідок маємо безпрецедентне зростання цін у світі. Зокрема, у США цей показник досяг 9,1%, що є максимальним рівнем із 1981 року. Аналогічним чином ситуація з інфляцією розвивається і в країнах Євросоюзу. Цей показник у червні досяг позначки 8,6%, тоді як лише рік тому червнева інфляція становила лише 1,9%. В Україні взагалі зафіксований показник на рівні 21,5%, згідно даних НБУ [1].

Не менший вплив на світову економіку чинять негативні геополітичні зміни, серед яких війна в Україні – чи не найважливіший чинник. Колосальне зростання цін на енергоресурси, які РФ використовує в якості шантажу, блокування українських портів і обмеження тим самим експорту українського зерна, що спричинило подальше зростання цін на харчі, які і до того перебували на рекордно високих рівнях. Зокрема, близько 39% струму в Європі виробляється на станціях із викопаного палива, а Росія є найбільшим постачальником нафти і газу на європейський ринок. За даними JP Morgan, майже 30% світового виробництва пшениці припадає на Україну та Росію. Крім того, Україна є найбільшим світовим експортером соняшникової олії (Росія – на другому місці). Разом вони виробляють до 60% соняшникової олії у світі. За даними Чиказької біржі, ціни на пшеницю нині досягли 14-річного максимуму [2]. Економічні ж наслідки для України взагалі безпрецедентні: колосальні втрати людського капіталу, “стертий” економічний потенціал, пошкодження найважливішої інфраструктури країни. Київська школа економіки нині оцінює щотижневі збитки України в сумі від 8 до 12 мільярдів доларів [3].

Напередодні нинішньої, найгарячішої, фази війни британський Центр економічних та ділових досліджень (CEBR) проаналізував економічні втрати України, спричинені анексією Криму та фактичною окупацією Донецької і Луганської областей на сході країни. Згідно із цими оцінками, прямі економічні втрати, яких зазнала Україна внаслідок військового конфлікту в період з 2014 до 2020 року, перевищили 280 млрд. доларів (зокрема, 58 млрд. дол. лише через анексію Криму). Загалом за перші п’ять років Україна втратила внаслідок гібридної війни рівно п’яту частину свого ВВП. І це результат лише першої фази війни, яка охоплює відносно обмежену територію, без застосування балістичних ракет та цілеспрямованої руйнації промислової інфраструктури майже по всій країні – від Харкова до Львова, від Одеси до Чернігова. Сьогодні ці втрати зростають майже в геометричній прогресії [4].

Зважаючи на те, що воєнні дії відбуваються не по всій території нашої країни, слід приділити увагу саме регіональному виміру розвитку вітчизняної економіки в умовах сучасних глобалізаційних викликів: постраждалі регіони, що втратили економічний потенціал, потребують допомоги, решта – відчувають збільшення навантаження, як в соціальному, так і в економічному плані. За оцінками Європейського банку реконструкції та розвитку, понад 30% українських компаній зупинили виробництво, причому війна безпосередньо торкнулася територій, на яких виробляється понад 60% ВВП України. Десятки великих компаній відмовляються від продовження бізнесу через порушення ланцюжків поставок або неможливості гарантувати безпеку робітників, які можуть зазнати ракетного обстрілу [4].

Стимулювання інтенсифікації та розвитку виробництва у відносно безпечних регіонах – основне завдання на сьогодні. Неабиякого значення набуває особиста ініціатива керівників регіонального рівня у побудові та налагодженні взаємовигідних зв’язків із закордонними країнами, пошуку інвестицій та фінансової допомоги, формування мережі спільних інтересів з прицілом на майбутнє.

Незалежно від регіону, в найближчі роки люди, які живуть в Україні, будуть змушені максимально заощаджувати гроші для проживання та харчування. Рецесія, падіння економіки, падіння банківського сектора і національної валюти, енергетична криза та потенційна неможливість її вирішити – це фактори, які дають розуміння, що роботи ставатиме менше, злочинність у країні зростатиме, достатність продуктів для населення буде під питанням. Проблема ускладнюється тим, що понад 50% українців не мають офіційних накопичень.

Війна руйнує економічний потенціал нашої країни, що в переважній більшості є радянською спадщиною, яка, дозволивши нам виживати останні 30 років, все ж таки вичерпалася. Головне, що слід усвідомити, Україна має зробити величезний стрибок з економіки середини XX століття до економіки XXI століття, і основний наголос треба робити саме на регіональні аспекти й важелі розвитку. Це допоможе подолати кризу більш ефективно і сформуванати згармонізований сучасний економічний потенціал нашої країни.

Список використаних джерел

1. Гаценко А. На порозі подвійної кризи. Як українцям зберегти заощадження під час фінансового штурму. Сьогодні. URL: https://financy.24tv.ua/svit-stoyit-porozi-globalnoyi-krizi-yaki-sektori-demonstruyut_n2103107
2. Економічні наслідки війни в Україні відчують далеко за її межами. BBC NEWS Україна, 2022. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-60619288>
3. Kyiv school of economics: damage to Ukraine's infrastructure from Russia's military actions already exceeds \$80 billion. Ukraine open for business, 2022. URL: <https://open4business.com.ua/en/kyiv-school-of-economics-damage-to-ukraines-infrastructure-from-russias-military-actions-already-exceeds-80-billion/>
4. Рибаків Д. Росія руйнує економіку України. Навіть Африка відчує наслідки. ZAXID.NET, 2022. URL: https://zaxid.net/statti_tag50974/

Сандул М. С., кандидат економічних наук
*ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»,
м. Київ, Україна*

СУЧАСНІ ВИКЛИКИ УПРАВЛІННЯ ЛАНЦЮГАМИ ПОСТАЧАННЯ В СВІТОВОМУ ГОСПОДАРСТВІ

Стабільність функціонування міжнародних ланцюгів постачання в умовах глобальної економічної кризовості та синхронного уповільнення світової економіки постає однією з найактуальніших проблем сучасної економічної науки і практики, що з початку пандемії Covid-19 дедалі більш активно обговорюється на різних рівнях управління економічних систем. У сучасних умовах світовий бізнес фокусується на нарощенні інноваційної діяльності, підвищенні стійкості та адаптивності (при чому стійкість суб'єктів господарювання дедалі частіше практично прирівнюється до конкурентоспроможності), розвитку міжнародних багаторівневих партнерств, інклюзивності. Становлення низьковуглецевої економіки та зобов'язання більшості сучасних міжнародних компаній у рамках досягнення цілей сталого розвитку також передбачають значні трансформації операційної діяльності.

Окрім того, перехід до Індустрії 4.0 характеризується створенням нових вимог і проблем, які вимагають від компаній переосмислення способу формування, управління і розвитку міжнародних ланцюгів доданої вартості. Таким чином, сучасний період розвитку систем господарювання характеризується появою новітніх технологій, посиленням тенденцій та змінами в очікуванні партнерів і клієнтів, які відчутно змінюють традиційні способи роботи в ланцюгах постачання. Окрім необхідності адаптації до постійних та суттєвих змін економічного середовища, ланцюги постачання також постають перед викликом значного нарощення операційної ефективності та переосмислення ризик-менеджменту, у чому першочергову роль відіграє використання нових бізнес-моделей цифрових ланцюгів поставок і перетворення компаній у межах цифрових ланцюгів постачання [1].

Саме тому серед напрямів досліджень, що привертають найбільше уваги у міжнародному дискурсі стосовно ефективного управління ланцюгами постачання, передусім варто відзначити питання цифрової трансформації ланцюгів постачання. Більш того, імплементація інновацій у всі аспекти та виміри операційної діяльності компаній, а не тільки в кінцевий продукт, вже зараз стає пріоритетом і фундаментом подальшої